

CROWN

ATTORNEY GENERAL'S OFFICE	
INITIALS: <i>JL</i>	DATE: <i>16/10/23</i>
☒ File	☒ Website
☒ Database	☒ Social Media
☒ Email internal	☐

**‘I HE FAKAMAAU’ANGA POLISI
MAFAI MAÓLUNGA ANGE (ENHANCE)
FAI’ANGA LESISITA NUKU’ALOFA**

EC. 9 ó e 2023

‘I HE VAHA’A ‘O E: **REX** - Talatalaaki

PEA MO : **PELENAISE MANU** - Faka’iloa
(Haveluloto)

‘I HE FAKAMAAU POLISI MA’OLUNGA PAHULU-KULI

Fakafofonga lao: Mrs. É. Lui ma’ae Talatalaaki
 Miss. F. Afu ma’ae Faka’iloa

‘Aho Hopo : 6 Sepitema 2023
‘Aho Tu’utu’uni : 11 Ókatopa 2023

Malanga Tuku:
 Talatalaaki - 12 Sepitema 2023
 Fakailoa - 19 Sepitema 2023

**KO E TU’UTU’UNI
(JUDGMENT)**

A PUIPUITUÁ

1. Ko e faka’iloa óku faka’ilo ia ki he hia ko e --

“Tali ha koloa kaihaá, maumau ai á e kupu 148(1) ó e Lao ki he Ngaahi Hia.”

recd 16/10/23
[Signature]

Óku tukuakii á e fakaíloa ó pehe – “*i he pe ofi ki he áho 12 ó Sepitema 2023, i Tongatapu, naá ne maú méia Fokikovi Mei Vaiola Lauaki á e \$10,000, pea naá ne tui ko e paánga ko ia naé kaiháasi.*”

2. Ko e hopo ni foki naé fakaílo fakataha ai `a e fakaíloa ó kaungahia ki he tokotaha ko Fokikovi Mei Vaiola Lauaki áia naé fakaílo ia ki he hia ko e kaiháá í he hopo fika CR.36/2023 í he Fakamaauánga Lahi.
3. Naé ui á e hopo fika CR. 36/2023 í he Fakamaauánga Lahi í he áho 1 Sune 2023 pea naé tali halaia ai `a Lauaki ki he hia óku fakaílo ia ki ai ka e tali tonuhia á e fakaíloa.
4. Í he áho tatau pe naé tuútuúni ai á Cooper J ke fakafoki hifo á e hopo `a e fakaíloa Pelenaise Manu ke fakahoko `a éne hopo í he Mafai Maólunga (Enhance Jurisdiction) ó e Fakamaauánga Polisi, ka e hilifaki á e tautea ó Lauaki í he Fakamaauánga Lahi á Coope J í he áho 22 Sune 2023.
5. Í he áho 29 Áokosi 2023 í he felotoi ki ai `a e ongo fakafofonga lao, naé fakaáho ai `a e hopo ni ke fanongoa í he áho 6 Sepitema 2023.
6. Naé ui é he faáhi á e talatalaaki á éne ongo fakamo`oni `e tokoua.
7. Í he hili á e ui fakamoóni á e talatalaaki naé fakahoko é he fakafofonga lao á e fakaíloa á éne fokotuú óku ikai ke íai ha hopo ke fai (no case to answer motion). Naé tuútuúni á e Fakamaauánga óku íai pe á e hopo ke fai.
8. Naé fili á e fakafofonga lao á e fakaíloa é ikai ke ui fakamoóni á e faáhi á e fakaíloa pea ke fakalongo pe á e fakaíloa.
9. Naé fakaáho ai pe á e Malanga Tuku Tohi á e ongo faáhi ó hange ko éne ha í ólunga.
10. Óku óatu heni á e fakamalo lahi ki he ongo fakafofonga lao í he tokoni lahi ó éna ongo Malanga Tuku fakatouósi ki hono fakakaukauí ó e Tuútuúni ni pea mo hono fakahau mai í he taimi totonu.

11. Ko e Tuútuúni ni óku fakahoko í he lea faka-Tonga pea mo e faka-Pilitania koe'uhi ke malava ó toe mahino ange ai á e ngaahi kaveinga óku fiemaú ke fakamahino í he lea faka-Pilitania.

E ÍSIU Ó E HOPO NI

12. Ko e ngaahi `elemeniti `o e hia óku tukuakii ki ai á e fakaíloa óku anga pehe ni -
 - i. Ko e fakaíloa;
 - ii. Naá ne maú á e koloa ko e \$10,000;
 - iii. Naá ne ílo pe tui naé kaihaási pe maú í ha founa óku hoko ko e hia¹.
13. Óku mahino mei he fakaékééke fakafihi á e fakafofonga á e fakaíloa óku na tali á e `elemeniti fika i. pea mo e ii.
14. Kuo ósi fakamatala mahino á e ongo fakamoóni á e talatalaaki naé tipositi á e \$10,000 ki he ákauni fika 2001613599 í he BSP Bank í he áho 12 Sepitema 2022 pea ko e tipositi ko eni naé tipositi á e taki \$5,000 tuóua í he áho 12 Sepitema 2022. Ko e ákauni fika 2001613599 ko e ákauni ia `a e fakaíloa.
15. Óku ou fie fakaha heni kuo ósi lava é he talatalaaki ó fakamoónii á e ongo `elemeniti ko eni ó íkai ke toe íai ha tatalaá fakapotopoto á e Fakamaauánga ni.
16. Óku mahino ki he Fakamaauánga ni, fakatatau ki he Malanga Tuku á e ongo fakafofonga lao, ko `elemeniti fika iii. pe óku fakakikihií é he faáhi á e fakaíloa.

F FAKAMATALA FAKAMOÓNI Á E TALATALAAKI

17. Í he áho 12 Sepitema 2022 naé íai á e fakahu paánga kehekehe é 2 á e taki \$5,000 ki he ákauni pangike á e fakaíloa í he pangike BSP.
18. Ko e fakahu paánga ko eni ki he ákauni á e fakaíloa naé fakahoko ia mei he ákauni pangike á e Lunaéva & Sons ó ngaueáki á e misini ngaue faka-Pangike óku ui ko e Agent Banking naé fokotuú í he kanita ó e falekoloa `a e Lunaéva & Sons í honau falekoloa í Malapo.

¹ *Rex v Potemani* (Unreported, Supreme Court of Tonga, Cr.166 of 2014, 18 May 2015, Paulsen LCJ)

19. Ko e misini Agent Banking ko eni óku malava ke fakahoko ai `a e fakahu paánga (deposit) pea mo e toho paánga (withdrawl) pea ko e fakangatangata ki ha lahi ó ha paánga óku fakahu ki ha ákauni á ha taha naé pule pe ki ai á e falekoloa Lunaéva í Malapo.
20. Ko e founa ó ha fakahu paánga ó ngaueáki á e Agent Banking, óku álu á e tokotaha óku fiemaú ke fakahu haáne paánga ki haáne ákauni í he pangike BSP ki he kanita á e Lunaéva & Sons ó áve ki he tokotaha ngaue á e Lunaéva & Sons, á e paánga (cash) óku ne fiemaú ke fakahu ki haáne ákauni pangike BSP.
21. É tauhi é he tokotaha ngaue á e Lunaéva & Sons, maáe Lunaéva & Sons, á e pa'anga óku óatu kiate ia ke fakahu. É tohoí leva á e kaati ATM í he misini Agent Banking ó transfer á e paánga mei he ákauni pangike á e Lunaéva & Sons ki he ákauni á e tokotaha ko ia ó ngaueáki pe á e misini Agent Banking ko eni.
22. Naé ikai ke íai ha fakangatangata ki ha lahi ó ha paánga é malava ke fakahu mei he misini Agent Banking á e Lunaéva & Sons.
23. Kimuá á e áho 12 Sepitema 2022 naé íai á e launga mei he Pule ó e Lunaéva & Sons kuo vave á e holo (depletion) á e palanisi á e paánga á e kautaha í heénau ákauni pangike BSP. Naé fai leva á hono fakatotoloí é he Vaá Electronic Banking, óku taki ai á e fakamoóni fika úluaki á e talatalaaki (PWI), ko Fa Tuúmotoóa Finau (Finau).
24. Í he fakatotolo ko eni naé fakahoko `e Finau naá ne ngalikeheía ai í he ongo foí fakahu paánga taki \$5,000 tuó ua í he áho 12 Sepitema 2022 ki he ákauni á e fakaíloa áia naé fakahoko á e fakahu ko eni í he ósi sií `a e taimi 9pm.
25. Náe hold ai é Finau ia á e ákauni ko eni á e fakaíloa ó ikai ke malava ke toe ngaueáki é he fakaíloa.

26. Óku íkai ke mahino mei he fakamatala á Finau pe ko e áho fe naá ne hold ai á e ákauni á e fakaíloa ka óku mahino mei he Fakamoóni Fakahaha P1 (P1)² `oku íkai ke íai hano ngaueáki á e ákauni pangike á e fakailoa mei he áho 14 Sepitema 2022.
27. Ko e ngaue pe naé toe fakahoko í he ákauni ko eni á e fakaíloa hili á e áho 14 Sepitema 2022 ko e áho 30 Sepitema 2022, áia ko e toki hilifaki pe á e `electronic fee, interest mo e interest withheld³. Áia ko hono mahino naé hold nai é Finau ia á e ákauni pangike á e fakaíloa í he pe ofi ki he áho 14 Sepitema 2022.
28. Naé fetuútaki mai á e fakaíloa ki ha ófisa í he pangike BSP ko Ánikola ó éke ki ai pe ko e ha óku hold ai éne account.
29. Naé tuku atu leva á e fakaafeí é he taha ó e ófisa Pangike ki he fakaíloa ke nau fakataha í he Pangike BSP í Nukuálofa í he áho 27 Sepitema 2023.
30. Naé lava mai á e fakaíloa ó fakahoko á e fakataha he áho ko eni. Ko e fakataha naé fakahoko ia pea mo Finau pea mo e ófisa é taha ko Tevita Anthony Samate (Samate), áia ko e fakamoóni hono ua ia `a e talatalaaki (PW2).
31. Í he fakataha ko eni naé íai á e ngaahi fepotalanoaáki ai á Finau, Samate pea mo e fakaíloa fekauáki mo e \$5,000 é ua naé fakahu mei he ákauini á e Lunaéva & Sons ki he ákauni á e fakaíloa í he áho 12 Sepitema 2022.
32. Naé éke é Finau ki he fakaíloa pe ko e paánga ko eni ko e ha hono úhinga pea pe óku expect é he fakaíloa ha paánga lahi pehe. Naé tali `e he fakaíloa ío óku ne expect á e \$10,000 pea ko e fakahu mei he tokotaha ko Fokikovi Vaiola ko e totongi á éne nofo í he ápi nofoánga á e fakaíloa loki é ua naunau kakato, pea mo e kongá ó e paánga ke tokoni ki he tanaki tuúnga.
33. Nae fakaha é Finau ki he fakaíloa óku ngali fuú lahi á e pa`anga ko eni é \$10,000 ki ha nofo totongi pehe ka naé kei fakapapai pe á e fakailoa ko e mahúnga ia hono fale nofo totongi fakataha mo e paánga ke tokoni ki he tanaki tuúnga.

² Ko e fakamatala Pangike (Bank Statement) á e ákauni fika 2001613559 á e fakaíloa mei he áho 14 Maási 2023 ki he áho 30 Sepitema 2023.

³ Peesi 5 ó e Fakamoóni Fakahaha Fika P1.

34. Naé ikai ke toe hoko atu á Finau pe ko Samate ki hano toe fakaéke'eke ha toe meá kehe ki he fakaíloa.
35. Í he fakaósinga á e fakataha naé fakahoko naé fakaha é Finau ki he fakailoa ke álu ka e toki fetuútaki atu he naá nau kei tanaki pe á e ngaahi fakamatala he naé teéki ke aofangatuku énau ngaue ki he paánga ko eni.
36. Ko e úhinga á e aofangatuku ko eni ke fakapapauí á e "tuúnga ko ia á e \$10,000"⁴ he ko e ongo fakamoóni fakatouósi á e talatalaaki (PW1 pea mo PW2) naé ikai ke na sio tonu pe naé íai ha paánga (cash) \$10,000 naé óatu ki ha taha ngaue í he kanita á e Lunaéva & Sons é he fakaíloa pe ko ha taha kehe ke fakahu ki he ákauni pangike á e fakaíloa í he áho 12 Sepitema 2022.
37. Í he aofangatuku á e ngaue naé fakahoko é he pangike naé ikai ke toe fetuútaki á Finau i ape ko ha taha mei he pangike ki he fakaíloa fekauáki mo éne ákauni pea mo e \$10,000.

H FAKAFEHOANAKI Ó E LAO KI HE NGAHI MOÓNIÍ MEÁ Í HE HOPO NI

38. Ko e ngaahi fakamoóni í he hopo ni ko e ngaahi fakamoóni átakai (circumstantial evidence). Naé fakamanatu é Shuster J í he hopo R v Nusi⁵ - "Ko e ngaahi fakamoón átakai é malava pe ke matuáki áonga faka-fakamoóni, ka óku toe mahuínga foki ke matuáki tokanga áupito í hono sivilivíí á e ngaahi fakamoóni pehe pea ke fakakaukauí pe ko e ngaahi fakamoóni óku fakafalala ki ai 'a e talatalaaki ke fakamoóniíáki á éne hopo óku falalaánga pea óku ne fakamoónií á e halaia á e fakaíloa ... pea ke matuáki tokanga á e Fakamaauánga ke ne malava ó fakafaikehekeheí á éne aofangatuku makatuúnga í he ngaahi fakamoóni átakai falalaánga pea mo e fakamahamahalo átaáta pe."

[English version – "Circumstantial evidence can be powerful evidence, but it is equally important to examine it with care and to consider whether the evidence upon which the prosecution relies in proof of its case is reliable and if it does prove guilt; ... Finally a court should be careful to distinguish between arriving at conclusions based upon reliable circumstantial evidence and mere speculation."]

⁴ Tali á Finau ki he taha ó e ngaahi fehui fakafihi á e fakafongonga lao 'a e fakaíloa.

⁵ [2008] Tonga LR 154 at para 230

39. Ko e ísiu í he hopo ni pe kuo ósi malava é he talatalaaki ó fakamoónií ki he Fakamaauánga ni ó íkai ke toe íai ha tatalaá fakapotopoto, naé tui (actual belief) á e fakaíloa ko e \$10,000 naé fakahu ki heéne ákauni í he BSP, áia naá ne toho mei ai `a e \$1,526.60, naé kaihaási pe naé maú í ha founa pe óku hoko ko e hia fakatatau ki he kupu 148(1) ó e *Lao ki he Ngaahi Hia*⁶.
40. Óku toe tanaki atu ki he kupu 148(5) ó e *Lao ki he Ngaahi Hia*⁷ he óku kaunga ki he hopo ni áia óku pehe – “Koeúhi ko e ngaahi taumuá ó e kupu ni ... kuo pau ke lau kuo maú é ha taha ha koloa ó kapau óku ne kau pe tokonií taétotonu í hono tauhi, áve, fetuku pe ngaueáki, pe ó kapau óku ne alea ke fai pehe.”
41. Ko e élemeniti ke fakamoónií ó hange ko ia óku ha í he palakalafi 39 í ólunga pea óku taau ai ki he Fakamaauánga ni ke ne fakakaukauí fakapotopoto pe ko e fe á e ngaahi fakamoóni átakai é matuáki áonga faka-fakamoóni ke ne malava ó fakamoónií naé íai á e tui (actual belief) í he fakaíloa ko e \$10,000 naé kaihaási pe naé maú í ha faáhinga founa óku hoko ko e hia.
42. Í he hopo á e *R v Potemani*⁸ naé lave ai á Paulsen LCJ ki he hopo mahuínga mei he Fakamaauánga Tangi á Nuúsila ko e *R v Crooks*⁹ áia naé íai á e ngaahi femeááki ai á e kau éiki Fakamaau Tangi ki he úhinga ó e fói lea ko e “íloí” ó hange ko éne ha í he kupu 258 ó e Crimes Act 1961 (NZ) pea ke fakakaukauí ai pe é malava ke lau naé íloí é he fakaíloa ko e koloa naé maú í he founa kaka í ha taimi óku mahamahalo ai ko e meá ia naé hoko pea íkai ke ne fai ha fakaéke`eke.

[English version – “... *R v Crooks* [1981] 2 NZLR 53, which dealt with the meaning of the word “knowing” as it appears in section 258 Crimes Act 1961 (NZ) and whether an accused will be taken to have known that property has been dishonestly obtained when he has suspicion that that is the case and fails to make any inquiry.”]

⁶ [Vahe 4. 04] Lao ó Tonga

⁷ Ibid

⁸ (Unreported, Cr.166 ó 2014, Fakamaauánga Lahi, 18 Me 2015 Paulsen LCJ) at para 23

⁹ [1981] 2 NZLR 53

43. Ke malava ó fakamoónií naé tui á e fakaíloa ko e \$10,000 naé kaihaási pe naé maú í ha faáhinga founga óku hoko ko e hia, kuopau ke fuú matuáki fakalotoí é he átakai ó e meá naé hoko `oku kaunga ki he taétotonu á e huúnga ó e paánga naé maú ke malava` ó fakahoko mei ai ha fakakaukau naé ósi laveí pe `e he fakaíloa ko e paánga ko eni naé kaihaási pea é ngofua ai ki ha Fakamaau ke he fakahinohino ha kau sula, ken au fakakaukauí ko e íkai ke fakahoko `e he fakaíloa ko ia ha fakaékeéke fekauáki mo e paánga ko ia, é malava ke fakakau ia ki hono fakakaukauí pe kuo ósi malava é he talatalaaki ó fakamoónií ke óua é toe íai ha tatalaá fakapotopoto pe naé iloí pe tui.¹⁰

[English version – “But where the circumstances are so compelling in their attribution of dishonest origin to the property acquired as to create an inference that the accused was aware that the property was stole, we think it permissible for a trial Judge to direct the jury that a failure by the defendant to make some inquiry may be taken into account in considering whether knowledge or belief has been established beyond reasonable doubt by the prosecution.”]

44. Óku tui á e Fakamaauánga ki he fakamaálaála óku fakahoko ko eni í he *Crooks* áia naé muimui ki ai á Paulsen LCJ í he hopo *Potemani*.
45. Í hoko atu heni óku feinga ai á e Fakamaauánga ke ne fakakaukauí á e ngaahi fakamoóni í he hopo ni ke fakamahino ai pe naé íai ha tui á e fakaíloa ko e \$10,000 naé kaihaási pe naé maú í ha faáhinga founga óku hoko ko e hia.

Fakamatala fakamoóni óku íkai tali (Inadmissible evidence)

46. Naé fanongo talanoa á Finau mei ha tokotaha í he Lunaéva & Sons óku maúlalo énau palanisi í he pangike BSP pea naé toe íai mo e fanongo talanoa á Finau mei he tokotaha ngaue pea mo e supervisor mei he Lunaéva & Sons naé íkai ke íai ha \$10,000 (cash) naé maú é he Lunaéva & Sons ke fakahu ki he ákauni á e fakaíloa í he áho 12 Sepitema 2022. Ko e ngaahi fakamatala fanongo talanoa kotoa éni he naé íkai ke ui é he talatalaaki á e kau ngaue ko eni mei he Lunaéva & Sons ke nau fakamatala fakamoóni í he Fakamaauánga ni. Í heéne pehe óku íkai ke tali é he Fakamaauánga ni á e ngaahi fakamatala ko eni fakatatau

¹⁰ *R v Crooks* [1981] 2 NZLR at para 35

ki he kupu 88 ó e *Lao ki he Fakamoóni*¹¹ pea óku ikai ke fakahaofi á e ngaahi fakamatala ko eni í ha taha ó e ngaahi kupusii í he kupu 89.¹²

Hopo hia á Fokikovi Vaiola Lauaki (CR.36/2023 – Supreme Court)

47. Í he Malanga Tuku á e talatalaaki naá ne fakaha ai “Koeúhi kuo ósi tali halaia á Fokikovi mei Vaiola Lauaki (Fokikovi) ki he hia ko e kaihaá, í heéne kaihaási á e \$144,600 mei he Falekola Lunaéva áki á éne ngaueáki á e misini EFTPOS ke toho pea mo fakahu á e paánga ko éni mei he ákauni `a e Falekoloa Lunaéva ki heén ákauni pea mo e ákauni `a e fakaíloa.”¹³
48. Ka óku tui á e Fakamaau`anga ki he tali í he Malanga Tuku á e fakafofonga lao á e fakaíloa óku ikai ke íai ha fakamoóni í he Fakamaauánga ni ke he fakafehokotaki á e paánga kuo tali halaia ki ai á Fokikovi Mei Vaiola Lauaki (Lauaki) í he hopo Fakamaauánga Lahi Cr.36/2023.
49. Ko e Tohi Fekau Hiamatea á Lauaki naé ha fakataha pe á hono pea mo e fakaílo ó e fakaíloa ni. Naé fakaíloáki á Lauaki á e hia ko e ‘Kaihaá’. Ko e fakamatala ó e hia á Lauaki óku pehe “... í he pe ofi ki he áho 3 Sanuali ki he 12 Sepitema 2022 ... naá ke áve í he loto kaka mo ikai ha momoi totonu á e \$144,600 ka ko e koloa ia á e Falekoloa Lunaéva Enterprise ...”
50. Óku ikai ke íai ha lave é taha á e Fakamatala Hia á Lauaki ki he fakaíloa pea óku ikai ke tonu á hono kole mai é he talatalaaki ke fakafenapasi á e tali halaia `a Lauaki ki hono fakaílo. ki he hopo ko eni `a e fakaíloa.

Óku íai nai ha ngaahi fakamoóni matuáki fakalotoí ki he huúnga taétotonu?

51. Ko e fakamatala fakamoóni `a PW1 pea mo PW2 óku mahino áupito pe ko e fakamatala fakatouósi kinaua ki he ngaahi meá naé hoko ia í he hili á e áho 12 Sepitema 2022 áia óku tukuakii naé fakahoko ai á e fakahu á e \$10,000 ki he ákauni á e fakaíloa.

¹¹ [Vahe.3.06] Lao ó Tonga

¹² *Lao ó e Fakamoóni*, ibid

¹³ Palakalafi 2 ó e Malanga Tapuni á e Talatalaaki

52. Óku ikai ke íai ha fakamatala fakamoóni fakapatonu (direct evidence) í he Fakamaauánga ni pe ko hai naá ne fakahoko á hono fakahu ó e \$10,000 ki he ákauni á e fakaíloa mei he Agent Banking á e Lunaéva & Sons.
53. Ka óku toe mahuínga ange `a e ikai ke íai ha fakamoóni é taha í he Fakamaauánga ni pe naé maú é ha taha ngaue í he kanita á e Lunaéva & Sons á e \$10,000 ke fakahu ki he ákauni á e fakaíloa í he áho 12 Sepitema 2022.
54. Í he Fakamo`oni Fakahaha P1 óku ha ai á e ngaahi fakahu paánga lalahi mei he ákauni á e Lunaéva & Sons pea mo e ákauni `a e Lunaéva Enterprises í he ngaahi áho ko eni –

Áho	Lahi ó e Paánga
4/05/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaéva & Sons)	\$500
14/06/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaéva & Sons)	\$7,000 (Fakahu tuó ua - úluaki fakahu á e \$2,000 pea toe fakahu á e \$5,000)
13/07/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaéva & Sons)	\$9,000 (Fakahu tuó ua – úluaki fakahu á e \$3,000 pea toe fakahu á e \$6,000)
28/07/2022 (Fakahu mei he ákauni `a e Lunaéva Enterprises)	\$9,000 (Fakahu tuó ua – úluaki fakahu á e \$4,000 pea toe fakahu á e \$5,000)
19/08/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaéva & Sons)	\$9,000 (Fakahu tuó ua – úluaki fakahu á e \$4,000 pea toe fakahu á e \$5,000)
7/09/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaéva Enterprises)	\$1,000
9/9/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaáve Enterprises)	\$1,000
12/9/2022 (Fakahu mei he ákauni á e Lunaéva Enterprises)	\$10,000 (Fakahu tuó ua – úluaki fakahu á e \$54,000 pea toe fakahu á e \$5,000)

55. Ko e ngaahi fakahu pa'anga kotoa óku í he Tepili í ólunga ni óku mahino ai naé íai pe á e ngaahi fakahu lalahi ki he ákauni á e fakaíloa mei he Agent Banking á e Lunaéva Enterprises pea mo e Lunaéva & Sons, pea ko e fakahu pa'anga é \$10,000 óku fakaíloa ki ai á e fakaíloa óku íkai ko ha toki fakahu pa'anga lahi ia mei he ákauni á e Lunaéva ki he ákauni `a e fakaíloa.
56. Ko ia ai óku íkai ke fuú mahino ki he Fakamaauánga ni á e fakamatala á e fakamoóni PW1 naé huúhuú (suspicious) ki he fakahu \$10,000 naé fai ki he ákauni á e fakaíloa í he áho 12 Sepitema 2022 pea tupunga ai á éne hold á e ákauni ko eni.
57. Ke toe tanaki atu pe ki he ngaahi úhinga kuo u ósi lave ki ai í ólunga, óku mahino mei he ngaahi úlungaanga á e fakaíloa í he hili `a e áho 12 Sepitema 2022 á e íkai ke íai haáne úlungaanga taétotonu.
58. Ko e fakaíloa pe naá ne fetuútaki ki he ófisa ó e Pangike pe ko e ha óku hold ai á éne ákauni. Ko e fakaíloa pe naá ne toe lava mai ki he fakataha pea mo e ongo ófisa Pangike PW1 pea mo PW2, í hono fakaafeí. Ko e úlungaanga ko eni óku tui `a e Fakamaauánga óku íkai ko ha úlungaanga ia ó ha taha óku íai haáne tui naé huúnga taétotonu `a e \$10,000.
59. Toe tanaki atu ki ai ko e fakataha naé fakahoko é PW1, PW2 pea mo e fakaíloa í he áho 27 Sepitema 2022, í hono fakaéke ó e fakaíloa á e úhinga ó e \$10,000, naé tali lelei pe ki ai á e fakaíloa ko e pa'anga totongi nofo pea mo e pa'anga ke tokoni ki he tanaki tuúnga.
60. Naé mahino mei he fakamatala `a PW1 pea mo PW2 naé íkai ke íai ha meá é ha mei he fakaíloa óku ne feinga ke fufuú pe toe fakalevei á e loto á e ongo fakamoóni ni fekauáki mo e úhinga ó e \$10,000.
61. Pea í he taimi naé fakaha ai `e PW1 ki he fakaíloa ke álu kae hoko atu énau ngaue pea toki fetuútaki atu, naé mahino naé tali lelei pe é he fakaíloa pea naé íkai ke toe íai haáne fakafilhi toe tali kehe ó hange ko ia naé fakahoko é he fakaíloa í he *Potemani*.
62. Í heéne pehe óku kehekehe áupito á e angafai á e fakaíloa í he hopo ni pea mo e fakaíloa í he hopo *Potemani*.

63. Í hono fakahoa mai á e meáfua í he *Crooks* ó hange ko hono fakamatalai í he palakafí 43 í ólunga, óku fuú matuáki tonounou á e ngaahi fakamoóni ó e átakai pea mo e meá naé hoko pea óku íkai ke malava á e ngaahi fakamoóni kuo tuku mai í he hopo ni ke ne fakalotoí (absence of compelling evidence) á e Fakamaauánga naé íai ha fakakaukau á e fakaiíloa naé huúnga taétotonu á e \$10,000. Í heéne pehe é íkai leva ke malava á e Fakamaauánga ni fakatatau ki he fakahinohino í he hopo `a e *Crooks* ke fakahoko ha fakahuúhuú (draw the inference) naé tui pe ilo é he fakaiíloa ko e \$10,000 naé kaihaási. Naé toe fakahoko pe foki `e he fakaiíloa á éke fakaékeéke fekauáki pea mo hono hold ó éne ákauni fakataha mo éne tali fekuí kia PW1 pea mo PW2 í heénau fakataha.

Ko e fofonga ó e Tohi Fekau Hiamatea á e fakaiíloa

64. Óku tuútu`uni é he kupu 13 ó e *Konisitutone á Tonga*¹⁴ óku íkai ke ngofua ke fakamaauí ha fakaiíloa í ha toe fakamatala kehe tukukehe pe áia óku ha í he fofonga ó éne Tohi Fekau kuo no maána.
65. Ko e Fakamatala ó e Hia á e fakaiíloa óku pehe "... í he pe ofí ki he áho 12 Sepitema 2022, í Tongatapu, naá ke maú meia Fokikovi Mei Vaiola Lauaki á e paánga é \$10,000 ..."
66. Fakatatau ki he fakamatala fakamoóni `a PW1 pea mo PW2 óku íkai ke íai ha fakamoóni é taha ai ke ne fakamahino mai ki he Fakamaauánga naé maú é he fakaiíloa á e \$10,000 naé fakahu ki heéne ákauni, mei he tokotaha ko ia ko Fokikovi Mei Vaiola Lauaki.
67. Ko e meá pe óku mahino fakatatau ki he Fakamoóni Fakahaha P1, ko e \$10,000 ko eni naé fakahu ia mei he ákauni `a e Lunaéva Enterprises. Ka óku íkai ke íai ha fakamoóni pe ko hai naá ne fakahu á e \$10,000 ki he ákauni `a e fakaiíloa ó hange ko éku lave ki ai í ólunga.
68. Hange pe ko éku lave ki ia í ólunga, ko e fakaiíloa ko Lauaki naé fakaiílo pe ia ki he kaihaá mei he Lunaéva Enterprises ka óku íkai ke ha á e fakaiíloa ia í he hopo ni í ha faáhinga fakamatala fekauáki mo e fakaiíloa ko ia ko Lauaki í he Tohi Fekau Hia Matea.

¹⁴ [Vahe 1.01] Lao ó Tonga

K AOFANGATUKU

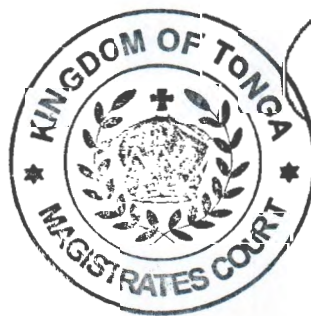
69. Koe`uhi ko e ngaahi `uhinga óku ou lave ki ai í `olunga óku ou Tuútuúni heni óku teéki ke malava é he Talatalaaki ke ne fakamoónii ó ikai ke toe íai ha tātālaá fakapotopoto á e Fakamaauánga ni naé ikai ke tui `a e fakaiíloa ko e \$10,000 naé fakahu ki heéne ákauni pangike í he pangike BSP ko ha paánga kaihaá pe ko ha paánga naé maú í ha founa óku hoko ko e hia.

L TUÚTUÚNI

70. Í heéne pehe óku ou Tuútuúni heni óku tonuhia `a e faka`íloa `i he Tohi Fekau Hiamatea kuo fakailo ia ki ai.

71. Ke tukuange á e fakaiíloa pea toó á hono hingoa mei he No Fly List, pea ke fakafoki mo éne paasipooti kiate ia í he áho ni pe.

‘AHO: 11 Ókatopa 2023

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Loupua Pahulu-Kuli".

Loupua Pahulu-Kuli
Fakamaau Polisi Mā'olunga